

*Зінчук Т.О., д.е.н., професор,
Житомирський національний агроекологічний університет
Кацук К.М., аспірант
Житомирський національний агроекологічний університет*

ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті визначені основні проблеми комерціалізації науковими установами власних розробок. Обґрунтовано онтологію понять «трансфер технологій», «комерціалізація технологій», «провайдинг інновацій». Запропоновано створення відділу трансферу технологій як ефективного механізму впровадження наукових розробок.

Ключові слова: трансфер технологій, провайдинг інновацій, система інноваційного провайдингу, комерціалізація технологій, провайдер.

Постановка проблеми.

Інновації важливі не лише як явище появи нового, а радше, в контексті можливості їх впровадження в системі економічних відносин та господарській діяльності підприємств – суб'єктів ринку. Недостатня урегульованість відносин у сфері набуття та передачі прав власності на результати наукових розробок за наявної значної нормативно-правової бази, що регулює інноваційну діяльність в Україні, знаходить постійну критику серед науковців, що досліджують дану тематику. Навіть прийняття Закону України „Про наукові парки” не вирішило проблем впровадження наукових розробок на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми комерціалізації інтелектуальної власності досліджено у багатьох наукових працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених. Значний внесок у дослідження даної проблеми зробили Е. Гейгер, І. Гагауз, О. Ляшенко, А. Петруненкова, П. Ромер, В. Соловйов, Л. Федулова, Н. Фонштейн, А. Шпак, Ю. Яковець.

Формування цілей статті. Метою статті є на основі аналізу причин низької ефективності роботи з комерціалізації технологій науковими установами запропонувати варіанти вирішення даної проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб вирішити всі нагальні проблеми необхідно чітко усвідомлювати сутність явищ, з якими стикаються наукові установи при спробі комерціалізації власних винаходів. Оскільки діяльність по трансферу технологій охоплює декілька областей діяльності (законодавча, наукова, інженерна, маркетингова і т. д.), в ній зацікавлені та беруть участь спеціалісти різноманітних професійних компетенцій (винахідники, маркетологи, спеціалісти з інтелектуальної власності), то і в кожній з цих областей існують проблеми, які стримують процеси комерціалізації (рис. 1). Деякі з них давно відомі, лежать на поверхні і публічно обговорюються, інші – є прихованими і виникають вже в процесі здійснення комерціалізації конкретних розробок, наприклад при аналізі нової технології чи в процесі укладання конкретного ліцензійного договору. В зв'язку з цим важливим аспектом є налагодження системи обміну досвідом між науковими установами та ринковими інституціями в сфері трансферу технологій.

Трансфер технологій – це процес, через який ідея вченого або винахідника в будь-якій сфері діяльності перетворюється на успіх як для автора, так і всього суспільства, паралельно залучаючи і інноваційні центри, інші інфраструктурні суб'єкти та об'єкти, зокрема юристів, інвесторів, банки, і допоміжні виробництва.

Ми визначаємо трансфер технологій (ТТ) як послідовності дій, в ході яких нові знання, отримані в результаті фундаментальних та прикладних досліджень в університетах та науково-дослідних інституціях, вільно розповсюджуються, передаються через надання науково-технічних послуг або купуються підприємствами для впровадження в якості продукції чи технології.

Комерціалізація технологій – це вид комерційного трансферу технологій, в результаті якого відбувається реалізація інноваційної продукції та готових

інноваційних технологій на ринку через пошук партнерів та потенційних покупців. Комерціалізацією технологій мають займатися професіонали з інноваційного менеджменту (провайдери) – підприємці та інвестори інноваційного бізнесу.

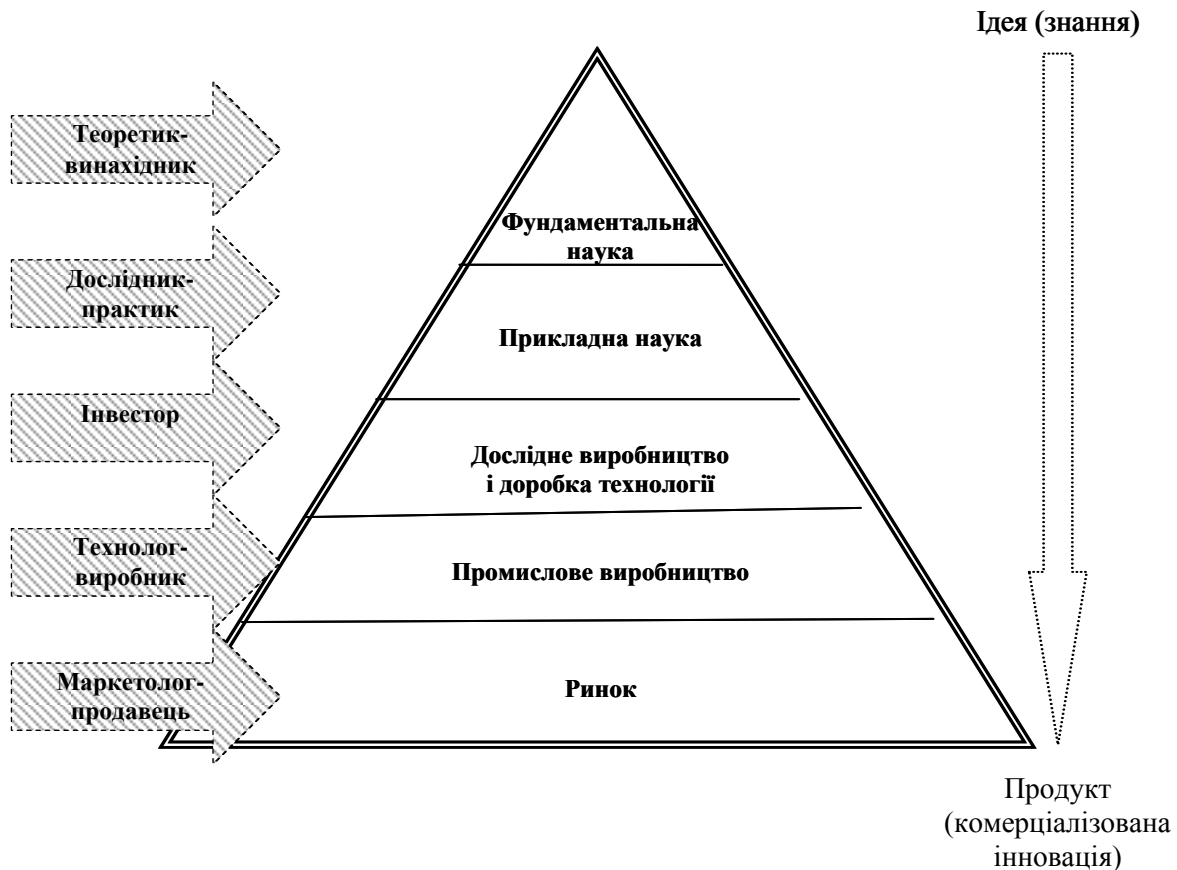

Рис. 1. Суб'єкти трансферу технологій та його основні етапи

Джерело: власні дослідження.

Провайдинг інновацій – це посередницька діяльність у сфері трансферу технологій, що передбачає залучення фахівців-провайдерів до комерціалізації інноваційних розробок через консалтинговий супровід, венчурне фінансування та інноваційне бізнес-проекування з метою просування на ринок інноваційної продукції.

Система інноваційного провайдингу – це модель побудови національної інноваційної системи, що ґрунтується на механізмі реалізації трансферу технологій із залученням посередників-провайдерів, які здійснюють трансформацію наукових знань в інновації та основі ринкових товарно-

грошових відносин через застосування прогресивного інновінгу (забезпечує взаємодію з науковим середовищем); інноваційного консалтингу (гарантує зв'язок з підприємницькими структурами) та інноваційно-венчурного бізнесу (сприяє поширенню розробленої інноваційної продукції) – (рис. 2).

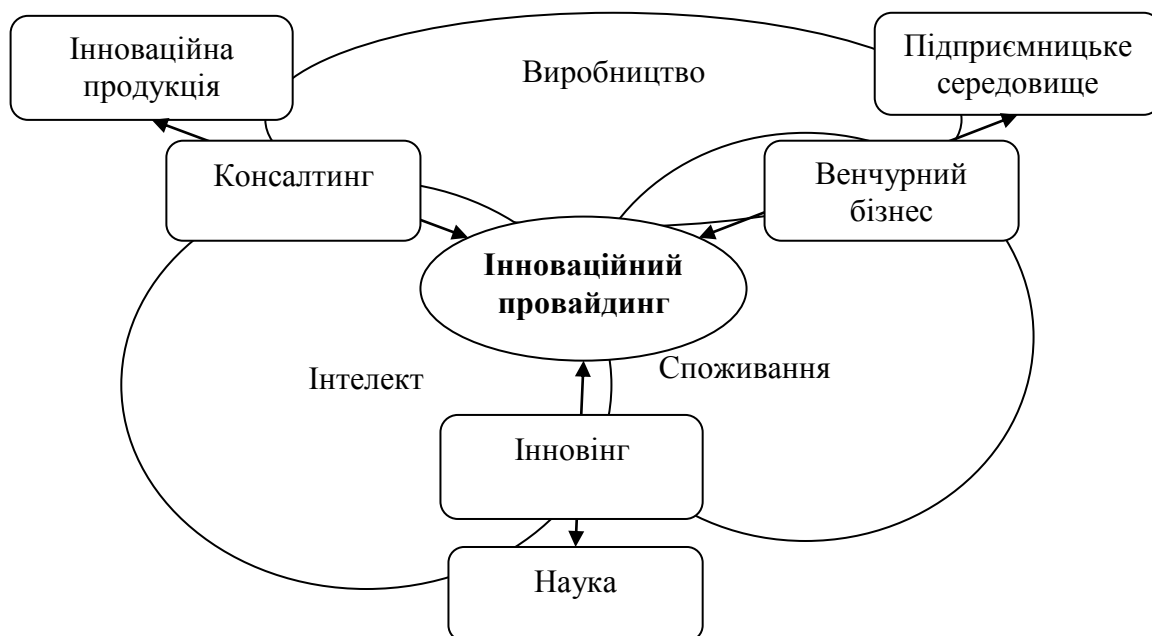

Рис. 2. Система інноваційного провайдингу

Джерело: сформовано на основі [2].

Приймаючи до уваги відмінності наукових установ різних регіонів України по науковому потенціалу та концентрації промислового виробництва доцільно використати досвід США з організації „прямого трансферу” через центри трансферу технологій у великих наукових і промислових центрах. „Непрямий” трансфер технологій, тобто провайдинг інновацій за участі професійних посередників (досвід Німеччини), може бути використаний в регіонах з більш низьким науковим потенціалом і низькою концентрацією виробництв. В промислово розвинутих регіонах, де можливим є часткове фінансування науково-інноваційної інфраструктури державою, регіональною владою чи великими підприємствами, може бути використано досвід Великобританії по створенню наукових парків. Проте невиключним є поєднання декількох сценаріїв розвитку.

На сучасному етапі розвитку системи менеджменту інноваційної діяльності трансфер технологій стає метою менеджерів-керівників науково-дослідних організацій, що має включати ряд організаційних, інформаційних та поведінкових рішень, які направлені на просування технологій від дослідницьких лабораторій до ринку економічно ефективним шляхом і вчасно (рис. 3). Незважаючи на те, що за кількістю захищених дисертацій ВНЗ України випереджають провідні країни світу, структура підготовки вищих наукових кадрів залишається незбалансованою: в її складі переважають суспільні і гуманітарні науки. Недостатнім є забезпечення спеціалістами наукових досліджень за світовими пріоритетами науково-технологічного розвитку, зокрема у сфері нанотехнологій, біотехнологій, альтернативної енергетики, інноваційного проектування.

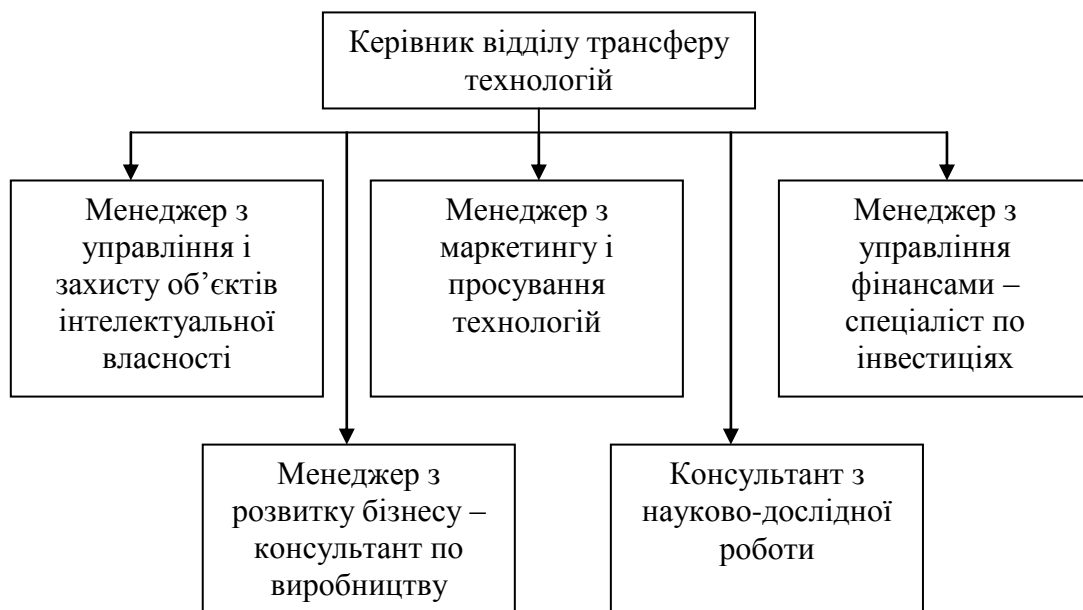

Рис. 3. Організаційна структура відділу трансферу технологій

Джерело: власні дослідження.

У структурі робочого часу професора дослідницького університету США на викладання виділяється 40%; наукові дослідження – 60%, для науково-педагогічного працівника вітчизняної вищої школи – 80 і 20% відповідно [7]. Саме у зв'язку з цим, необхідною є посада технологічного менеджера або створення підрозділу ТТ, метою якого є комерційне використання результатів

науково-дослідної діяльності в інтересах суспільства. Зі свого боку вчений, який займається прикладними дослідженнями має думати і про потенціал нового метода, адже якщо напрям перспективний, то ринок величезний. Необхідно рекламувати свої дослідження, представляти його в демонстраційних залах при регіональних державних центрах науки, інновацій та інформатизації для інформування підприємців.

Висновки. Носіями прогресу в сучасному світі, безперечно, є вчені. Вони вивчають надскладні об'єкти, величезні галактики, мікроскопічні молекули в організмі, відкривають нові явища та процеси. Лише одиниці з багатьох вчених спільно з венчурними інвесторами приймають участь у комерціалізації найсучасніших наукових ідей. При цьому кожний переслідує власну ціль. Інновації впроваджуються не вченими, яких цікавить сам процес отримання нових знань, а підприємцями, які прагматично знаходять нові ідеї, розповсюджують, випускають на їх основі успішну продукцію, очікуючи зростання ринку в цій області.

Список літератури

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Володін С.А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку / С.А. Володін. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. – 384 с.: іл. – Бібліогр.: с. 359-380.
3. Ляшенко О.М. Комерціалізація та трансфер технологій: категорії та методи інноваційної діяльності / О.М. Ляшенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/8.pdf
4. Соловьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций): монографія /Соловьев Вячеслав Павлович. –Киев: Феникс, 2006. – 560с.
5. Гагауз И.Б. Возможны ли аналоги европейских Science Cities в Украине? / Гагауз И.Б. // Наука та інновації. – 2011. – №4. – С. 84-87.
6. Петруненкова А.А. Коммерциализация технологий российской и мировой опыт / А.А. Петруненкова, Н.М. Фонштейн // Сборник статей. М.: ЗелО ,2011. – С. 44-49.
7. Сайт УкрІНТЕІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uinpei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=464

Annotation

The article determines the main problems of science institutions' scientific results commercialization. It also substantiates the ontology of the terms "technology transfer", "commercialization of technology", "innovative providing". The creation of technology transfer center as an effective providing mechanism is proposed.

Key words: technology transfer, innovative providing, system of innovative providing, commercialization of technology, provider.